

РЕКОМЕНДАЦІЇ

круглого столу «Розвиток гірських територій Карпат: європейський досвід та вітчизняні перспективи»

(17 травня 2018 р., м. Львів)

Гори України є природним феноменом, екологічне й кліматотворче значення якого сягає далеко за їх межі. Разом з тим, гори є місцем проживання мешканців, які протягом тисячоліть формували свою унікальну культуру та вміння жити у злагоді з природою. Ускладненість умов господарювання, глобалізаційні процеси загострюють проблеми економічної конкурентоспроможності гірських територій та загрожують їх депопуляцією й втратою етнокультурної спадщини горян.

Запроваджені в Україні інструменти гірської політики, зокрема передбачені Законом України «Про статус гірських населених пунктів в Україні», підвищили матеріальні стандарти проживання понад 850 тис. мешканців 714 гірських населених пунктів, розташованих на території 25 адміністративних районів та 3 міських рад Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької областей. Разом з тим, постійне зростання розриву у рівні економічного розвитку гірських районів з рівнинними, обмежена кількість робочих місць для мешканців гірських територій загострює соціальні проблеми життєдіяльності горян, зумовлює надвисокий рівень зовнішньої трудової міграції та зменшення чисельності населення у більшості гірських населених пунктів. За таких обставин одним з найважливіших завдань розвитку гірських територій на даний час поряд з розбудовою інфраструктури, зокрема – дорожньої, є вирішення питань зайнятості місцевого населення через стимулювання інвестицій у створення робочих місць, а також сприяння вирівнюванню фінансово-бюджетних можливостей забезпечення належних умов життєдіяльності населення гірських територіальних громад.

Виходячи з вищезазначеного, учасники круглого столу

р е к о м е н д у ю т ь:

1. Верховній Раді України та центральним органам виконавчої влади:

1.1. Підвищити увагу до питань інституційного забезпечення конкурентних можливостей гірських територій та якості життя мешканців гірських населених пунктів, розроблення й реалізації інтегрованої соціальної, економічної та екологічної гірської політики, державних і регіональних стратегій та програм розвитку гірських територій;

1.2. Вирішити питання щодо прийняття закону «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України» (законопроект № 4102) та інших законодавчих актів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості гірських територій через механізми пільгового оподаткування результатів економічної діяльності на гірських територіях, часткового компенсування інвесторам вкладень у створення робочих місць для мешканців гірських населених пунктів, компенсування працедавцям додаткових витрат на виплату заробітної плати, пов'язаних з підвищеними тарифними ставками і посадовими окладами працівників, що працюють у гірських населених пунктах;

1.3. Стимулювати поліфункціональність економічного розвитку гірських територій з орієнтуванням на малий та середній бізнес й самозайнятість населення; поряд з туризмом підтримувати розвиток сільського й лісового господарства, чистого зеленого промислового виробництва, виготовлення продукції традиційних місцевих промислів і ремесел, проекти у сферах транспорту, енергетики, цифрової економіки, систем електронних послуг, охорони навколишнього середовища тощо.

1.4. Забезпечити сприятливі умови для розвитку самозайнятості мешканців гірських населених пунктів, стимулювати виробництво сільськогосподарської продукції у гірських умовах, зокрема продукції тваринництва, через встановлення відповідних дотацій виробникам сільгосппродукції;

1.5. У повній мірі враховувати специфіку гірських територій при вирішенні питань адміністративно-територіального устрою, розвитку систем освіти, охорони здоров'я, дорожнього будівництва та транспортного сполучення, запобігання й ліквідації наслідків шкідливих стихійних явищ тощо;

1.6. Поряд зі встановленням підвищених відповідно до умов гірських територій розмірів освітньої та медичної субвенцій, забезпечити встановлення базової дотації як трансферту, що надається з Державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій, у розмірі, який забезпечуватиме фінансово-бюджетну спроможність гірських територіальних громад на рівні не нижче від розташованих на рівнинних територіях.

2. Регіональним органам виконавчої влади й органам місцевого самоврядування гірських районів:

2.1. Розробити з урахуванням досвіду Львівської області регіональні стратегії розвитку гірських територій та плани з їх реалізації; забезпечити проведення моніторингу та встановити контроль за виконанням завдань, спрямованих на досягнення цілей стратегій;

2.2. Запровадити квотний принцип гарантованого фінансування соціально-економічного й інфраструктурного розвитку гірських територій з ресурсів областей та районів пропорційно частці гірських територій у показниках областей чи районів за площею, чисельністю й щільністю населення, кількістю населених пунктів;

2.3. Активізувати співробітництво гірських територіальних громад та їх співпрацю у сфері спільного вирішення питань поводження з відходами, розбудови комунальної й соціальної інфраструктури, дорожнього будівництва тощо;

2.4. Ширше використовувати можливості транскордонного співробітництва, залучення коштів міжнародних фондів та програм;

2.5. Виступити ініціаторами створення регіональних агентств розвитку гірських територій як інституцій зі стратегічного обґрунтування розвитку

гірських районів й територіальних громад, консультаційної та практичної допомоги гірським громадам у розробленні та реалізації планів, програм, проектів розвитку.

Рекомендації погоджені учасниками роботи круглого столу, проведеного 17 травня 2018 року в Державній установі «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України».